

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

Borgen □ familieliv i et lukket rum

Skrevet af: **Jan Mølgaard** | Offentliggjort: 15. april 2011

Da serien *Borgen* blev introduceret af DR i 2010 skrev Danmarks radio, at "Borgen er en dramaserie om det politiske spil om magten i dagens Danmark - og om de personlige omkostninger og konsekvenser spillet har for de involverede parter, både på og bag den politiske scene." Serien var med andre ord ment en slags docu-drama, der skulle give et realistisk billede af den politiske virkelighed.

Som sådan skulle denne serie ligge i forlængelse af den amerikanske "West Wing" og filmatiseringerne af Hanne Vibeke Holsts tre bøger "Kronprinsessen", "Kongemordet" og senest "Dronningeofret" samt af filmatiseringen af Niels Krause-Kjærs "Kongekabale". De dele af virkeligheden, som ikke vises frem på tv - i nyhedsudsendelser og debatprogrammer - skulle her gå op i en højere enhed med dem, som vi ser.

Politiken havde ikke den store tiltro til, at intentionerne ville blive indløst. I en artikel fra den 10. oktober 2010 med titlen "[Er tv-serien Borgen et demokratisk problem?](#)" skrev Bo Bredsgaard Lund og Mads Christian Esbensen: "*Borgen* handler om privatpersoner, positioneringer, enkeltsager og konfliktstof - og kun meget lidt om det reelle politiske liv, som det til daglig udspiller sig på Christiansborg. Folkestyrets forudsætning - nemlig folket, vælgerne - er paradoksalt nok skrevet helt ud af serien. Det samme er embedsværket og de bureaukrater, der står for at omsætte de mange politiske ideer. Karaktererne er i stedet skåret over arketyper som 'det kyniske og populistiske magtmenneske' (i serien personificeret ved Laugesen, spillet af Peter Mygind), 'den politisk korrekte idealist' (Birgitte Nyborg Christensen, spillet af Sidse Babett Knudsen), spindoktoren i form af 'den machiavelliske mørkemand' (seriens Kasper Juul) samt den naive og overfladiske journalist, Katrine Fønsmark, der gør lynkarriere som nyhedsvært."

Politikens kommentar blev skrevet efter at to episoder var blevet sendt og lige før udsendelsen af episode tre. Men Politikens forbehold blev kun i ringe omfang fulgt op og reflekteredes kun i begrænset omfang i den presseomtale, som er blevet serien til del.

For eksempel skriver Lotte Hansen i sin blog på Jyllandsposten: "Overordnet synes jeg, serien er kommet fantastisk fra start, den ser ikke ned på seeren, men tager os med ind i et hæsblæsende politisk univers, ud over nogle store personlige dramaer, så er tonen og realiteten i serien meget flot og realistisk." Og adskillige politikere og spindoktorer kommenterede over de hidtil udsendte 10 afsnit de enkelte episoder med få forbehold og megen ros.

Lykkedes det altså eller lykkedes det ikke? Det, som DR annoncerede. Lykkedes det at give et billede af politiske spil om magten i dagens Danmark - og om de personlige omkostninger og konsekvenser spillet har for de involverede parter, både på og bag den politiske scene? Og kan det overhovedet lade sig gøre, at indløse det projekt?

Vores påstand er, at det helt definitivt ikke lykkedes. I stedet for at trække store linjer op, i stedet for at forklare, så valgte man de nemme løsninger og lukkede dermed det dramatiske rum sammen - tømte det for luft - og lod skematiserede figurer gennemspille et koncept, som vi som seere kendte til bevidstløshed i forvejen. Historien fik lov til at tære på sig selv og gå til i iltmangel. Hvilket egentlig er en skam.

Hvordan?

Samtlige episoder i serien er bygget op over det samme grundlæggende skema. En afsluttet, relativt isoleret politisk problemstilling båret igennem af en fortløbende udvikling af personer og relationer.

I episode 1 fylder den politiske intrige ganske meget, men samtidig er det her, der helt afgørende personer, private problemstillinger og relationer præsenteres.

Man kunne måske have forventet, at det samtidig var her, både personernes og den politiske situations forudsætninger ville blive præsenteret også, men det er ikke tilfældet. Den politiske historie fortælles stort set ikke (persongalleriet præsenteres, og derefter agerer de politiske figurer stort set mekanisk i resten af serien). Og de private historier fortælles "baglæns" - dvs. afsløres lidt efter lidt, efterhånden som serien skrider fremad.

De to første episoder centrerer sig rent politisk omkring valget og den efterfølgende regeringsdannelse. Valget vindes på moralsk renhed - statsministerkandidaten vinder på at være ærlig og på at sige nej til fordrejning af sandheden og nemme paroler - og hun vinder lige så meget på både den siddende statsministers og formanden for arbejderpartiets moralske anløbenhed. Den ene øjensynligt en dårlig ægte mand, der forsøger at dække over sin kones desperate impulsivitet, drikfældighed og psykiske elendighed - den anden en fuldbåren kyniker, der er parat til hvad som helst for at erobre magten.

Men allerede i episode 2 ser man, at Birgitte Nyborg Christensen (formodentlig formand for seriens svar på Det Radikale Venstre) hverken er fremmed overfor taktiske manøvrer, kynisk manipulation eller generel løgnagtighed. Det postuleres, at hun har det dårligt med sine handlinger, men hun udfører dem ikke desto mindre - ihærdigt bistået af en meget dansk udgave af Mefistofeles (Bent Sejro -

finansminister).

Den tendens, der er introduceret i episode 2, fortsætter og udvikles yderligere i episode 3. De politiske kampe løber videre. Og selvom der lanceres kampagner fra samfundet udenfor - styret blandt andet af arbejderpartiets detroniserede formand Michael Laugesen (der efter at have tabt formandsposten omgående indtager en stilling som chefredaktør på seriens svar på Ekstrabladet - *Expres*), og selvom frafaldne medlemmer af hans gamle parti forsøger at lægge snarer ud for den nye kvindelige statsminister, så viser det sig meget snart, at hun behersker det beskidte magtspil mindst lige så godt som alle de andre gamle ræve på Christiansborg.

Det kan undre tilskueren, hvorfor belastningerne ved at være en aktiv deltager i det politiske liv kan komme som en overraskelse for Birgitte Nyborgs familie - al den stund hun allerede i første episode har været partiformand et stykke tid - men i episode 3 begynder disse omkostninger at vise sig. Det postuleret idylliske familieliv begynder så småt at slå revner. Og samtidig udvikles andre parforholdsproblemer i relationen mellem journalisten Katrine Fønsmark og Kasper Juul (spindoktor for statsministeren - on and of). Hun er blevet gravid med sin elsker og ender med at få en abort. Og dermed er der - i princippet - åbnet for en genoptagelse af det gamle forhold mellem Kasper og Katrine.

I episode 4 handler den politiske hovedhistorie om forbudte CIA-flyvninger med fanger via Thule Air Base. Der er ingen tvivl om, at USA har gjort det, de anklages for, men historien dysses ned - og neddysningen gøres i seriens sammenhæng moralsk spiselig ved, at Birgitte Nyborg i forbindelse med et besøg i Grønland får en mindre åbenbaring om de urimeligheder, som den tidligere - men i realiteten stadigvæk fungerende - danske koloni - og i forlængelse af denne åbenbaring åbner for, at grønlænderne selv kan sidde med ved bordet i forbindelse med forhandlingerne om de amerikanske radarsystemer i Grønland. På privatfronten spidser konflikterne til. Det virker, som om de konstante moralske kompromisser, som magten kræver af statsministeren, i stigende grad også underminerer hendes privatliv.

Dette tema bliver helt klart i episode 5. Birgitte Nyborg vil slå et slag for ligestillingen, men kommer både i konflikt med det meste af det politiske establishment og med storkapitalen repræsenteret af Joachim Chrone (nok - ligesom i en række andre tilfælde - ikke nogen helt tilfældigt valgte navne). Hun vælger at give efter for den systematiske undergravning af sin erhvervsministers ry og for presset og indgår endnu et beskidt kompromis. Phillip Christensen - Birgittes mand - er ikke enig med hende - heller ikke om dette - men hun sætter sig igennem også overfor ham.

I episode 6 sættes der trumf på det gennemgående problem omkring moralsk vederhæftighed. Statsbesøg fra Turgisien og samtidigt besøg af en turgisisk systemkritiker, digteren Vladimir Bayanov. Skal muligheden for salg af teknologi til Turgisien sættes over systemkritikerens rettigheder? Birgitte Nyborg bøjer sig og lader systemkritikeren arrestere. Dette udenrigspolitiske problem føres direkte ind i privatsfæren, fordi statsministerfamilien på samme tid har besøg af Birgittes far, der bestemt ikke kan følge datterens magtbegejstring - og ved at Philip tvinges til at sælge sine vindmølleaktier for at sikre konens uangribelighed. Faktisk er det også første gang, at personernes forhistorie - i det mindste i et vist omfang - dukker op. Birgitte (og Philip) har noget i klemme med Birgittes fraskilte far. Men helt præcist hvad får man aldrig at vide.

I episode 7 findes stoffet til den politiske konflikt i historien om, at PET tilsyneladende har opsat aflytningsudstyr i partilokalerne på et af regeringspartierne (Solidarisk Samling). Det er godt nok en del tid siden, det er sket, men historien afværges - afdrejes kunne man sige - fordi den tolkes ind i det politiske magtspil mere end ind i en demokratisk problemstilling. Ikke desto mindre spejles også denne historie ind i statsministerfamilien. Hjemme hos Birgitte bliver der nemlig også brugt ufine metoder, da Birgitte tjekker Phillips mail fordi hun mistænker ham for at have en affære med den unge studerende Freja. Phillip afviser, og bebrejder på sin side Birgitte for hendes fravær over for sin familie og sine børn. Et problem, Birgitte ikke ser sig i stand til at løse.

Episode 8 er meget koncentreret om privatsfæren. Birgitte Nyborg forsøger at takle sine problemer med familien ved at invitere på sommerferie på Marienborg. Uden det store held. Også fordi Michael Laugesen nu offentliggør en bog med sine oplevelser fra sin tid på Christiansborg, og fordi denne bog tendentielt kan vise sig at rumme meget belastende oplysninger både for Birgitte selv og for hendes spindoktor. I samme episode får vi også afdækket en del af Kaspers historie. Hans far er død og i en række tilbageblik afsløres det, at Kasper har været udsat for systematisk misbrug fra faderens side. Episoden kulminerer med, at Philip afslører, at han har fået og accepteret et job som direktør i Via Electronics (hidtil har han været underviser på CBC) - og det betyder så, at der bliver sat tryk på den daglige husholdning, som Philip indtil nu stort set har været ene om at klare.

Episode 9 starter med, at Danmark skal tage beslutning om, hvilket nyt jagerfly, som skal anskaffes til det danske forsvar. Og ind i denne historie - der primært handler om de nære, alt for nære forbindelser mellem forsvarspolitikere, embedsmænd og forsvarsindustrien - blandes så den historie, der startede i den foregående episode. Via Electronics er indblandet, og nu tvinger Birgitte Philip til at sige nej til det job, han accepterede i forrige episode. Denne handling er med til at få Philip til at søge trøst hos sin kvindelige studerende. Og episoden munder - ud over at Danmark

formodentlig køber de omtalte jagerfly - ud i, at Birgitte efter at Philip først har været væk nogle dage - og efter at Philip er kommet hjem - i at Birgitte tager ud for at overnatte på Marienborg.

Indtil videre sidste episode - episode 10 - handler meget om, hvordan Birgitte (og Kasper) kæmper for at få skruet en ordentlig åbningstale sammen på et tidspunkt hvor hendes privatliv mere eller mindre ligger i ruiner og hvor meningsmålingerne for hendes regering er historisk dårlige. Der arrangeres et rigtigt Clinton-interview - men umiddelbart efter insisterer Philip på, at han vil skilles. Ikke desto mindre holder Birgitte en tale, der i DR's resume beskrives således: "den mest personlige, ægte og hjertegribende, det danske folkestyre længe har oplevet."

Status efter 10 episoder: Det harmoniske - om end temmelig utroværdige - familieliv er gået i opløsning. Og selvom det virker, som om der samtidig i en anden del af seriens univers er ved at blive genetableret et holdbart parforhold, så må det siges, at der ikke er meget tilbage af harmonien. Moralsk set har Birgitte Nyborg systematisk og gennemført korrumperet den moralske renhed, som hun vandt valget på. Hun er både i det private og i det politiske i den grad gået på kompromis og er afvejet fra sit moralske styreprincip. Magten har triumferet. Og har trukket det private - i hvert fald i statsministerfamilien - med sig ned i faldet.

Hvad var det så, vi så?

En familie - statsministerfamilien - der i sit udgangspunkt virkede som en gennemsnitlig middelklassefamilie. Far og mor og to børn, nydelige boligforhold, fast arbejde - omend for moderens vedkommende lidt alternativt (som partiformand). Man er karriereorienterede - og i nogen grad ligeværdige. Forholdet er præget af gensidig respekt og af en vis solidaritet. Familien underkastes så et pres, fordi kvinden i forholdet sætter turbo på karrieren. Og det får den på overfladen idylliske familiesituation til at krakelere. Efter al sandsynlighed gamle konflikter (vi ved det ikke, fordi vi aldrig får lukket op bagud til familiens historie) radikaliseres og omsorgen bryder ned - både i forholdet mellem de voksne og i de voksnes relation til børnene.

Parforholdet sættes på stand by - der kommer jo en bunke episoder mere til efteråret 2011 - og ser ikke ud til at kunne overleve.

Parallelt hermed har vi en anden parrelation - der i udgangspunktet er sat på holdt - nemlig relationen mellem den unge, kvindelige journalist og spindoktoren. Som i et spejl vokser denne relation i løb et af de ti episoder - i takt med at de to personer modnes, bliver mere reelle i forhold til hinanden og i forhold til sig selv. Men heller ikke i denne relation ser vi nogen afgørelse.

Sagt på en anden måde: Vi ser to generationer af parforhold, der udvikler sig, som vi har set mængder af parforhold udvikle sig både i virkeligheden og på tv-skærmen. Intet nyt under solen.

Parforholdshistorierne udspilles i forhold til et politisk - eller i hvert fald på overfladen politisk - bagtæppe. Folkestyret på vrangen kunne man sige - for som det helt korrekt blev bemærket i den artikel fra Politiken, som jeg citerede i starten, så er folket aldrig til stede i historien. Politikerne er symbolske repræsentationer af det - og folket og folkestemningen er kun til stede forklædt som tal i meningsmålinger og som stemmer, man kan få eller ikke få i forbindelse med et valg.

Er det politikken, der er motoren både i den familiære afviklingshistorie og i dens modsætning? Det må man svare klart nej til. Der er - næsten - ingen indsigning fra det politiske i parrelationerne. Hvad der sætter afgørende spørgsmålstejn ved parforholdet i statsministerfamilien er ikke det politiske - men tidsforbruget og ambitionerne, der gør det umuligt at fastholde illusionen om harmoni og ligevægt.

Og fordi den sociale virkelighed (hvis vi altså ser bort fra den lille del af den, som vi gøres bekendte med via personernes nære liv) er stort set fraværende i serien, så er det heller ikke det politiskes indvirkning på denne virkelighed, der agerer motor for forandringerne.

Den politiske dimension er reduceret til noget sekundært. Den er - i det store og hele - reduceret til episodiske indslag, der godt nok bærer hovedhandlingen i hver enkelt episode (og godt nok også stiller eller forsøger at stille en række moralske og etiske dilemmaer op, som bidrager til spændingen), men som aldrig får konsekvenser - andet end på det taktiske niveau - og som også i det store og hele lukker sig sammen i de enkelte episoder.

Er der da så i det mindste en gennemgående etisk eller moralsk konflikt, som man kan sætte sin finger på? Jo måske, men den er der egentlig ikke den store udvikling i heller. Da Birgitte Nyborg - stik imod alle forudsigelser (og al logik) vinder en jordskredssejr i starten af serien, så gør hun det ved at bryde med alle regler (på den gode måde postulerer serien). Hun sætter sig ud over fjernstyringen og kynismen og taler fra hjertet til hjerterne. Hun optræder som politikeridealet og taler ikke som en beregnende taktiker. Men umiddelbart efter afslører hun igennem sine handlinger, at også dette pludselig og umotiverede udbrud af hæderlighed var et taktisk træk. Hun behersker meget hurtigt det kyniske spil omkring magten. Så selvom man måske kunne have troet, at hendes fald på hjemmefronten var en konsekvens af et moralsk fald - en slags kosmisk retfærdighed fordi hun kun lod som om, hun var ærlig - eller fordi hun svigtede sin ærlighed og sine moralske standarder for at gribe efter magten.

Hun lufter undervejs noget, der måske er et forsøg på en tilbagevenden til ærlighed og hæderlighed, men kun sporadisk. Og hun fører slagene igennem som et fuldbårent magtmenneske uanset sine moralske anfægtelser. Fordi det at besidde magten er nødvendigt for at gøre det gode - og fordi det at erobre magten gør det umuligt at gøre det.

På det politiske niveau sker der med andre ord ingen udvikling undervejs. Vi er i episode 10 stort set det samme sted, som vi var i episode 1. Og alt, hvad der er sket i mellemtiden, er spil - staffage.

Hvad var der, DR skrev? "Borgen er en dramaserie om det politiske spil om magten i dagens Danmark - og om de personlige omkostninger og konsekvenser spillet har for de involverede parter, både på og bag den politiske scene."

DR har nok mere ret i det udsagn, end man måske selv tror. Og vægten i sandhedsværdien ligger i spil-begrebet. Hvad vi ser her er nemlig lige akkurat et spil. Ikke i dagens Danmark, men i et lukket, afsondret og lufttæt spilmiljø, som ikke udover på overfladen har med virkeligheden (uanset hvordan man så skal beskrive den) at gøre. Og uanset om mange af seriens scener udspiller sig *on location* på Christiansborg. Intet af alt det sideløbende mediarbejde omkring serien kan ændre på det forhold.

Uanset hvor mange af virkelighedens politikere, som udtaler sig om realisme eller det modsatte i seriens fremstilling, og uanset hvor mange spindoktorer eller kommentatorer, der bliver bedt om det samme, så øger det ikke virkelighedsværdien.

Hvad vi så, var altså historien om et parforhold, der brød sammen - sekunderet af historien om et andet parforhold, der måske var ved at blive genetableret. Intet mere og intet andet.

Kunne man så have forventet andet?

Nej, det kunne man måske ikke. Og så alligevel. Lad os nu bare antage, at hensigten er beskrevet reelt. At man faktisk både fra manuskriptforfatters, konceptmagers (ja, sådan hedder det også i den verden) og producents side ønskede at leve op til de store ord - at give *et realistisk betonet men spændende billede af det politiske spil i dagens Danmark*. Kunne man så ikke have gjort andet end det, man rent faktisk har gjort?

Svaret er helt klart jo - eller ja. Det kunne man. Man kunne have ladet være med at vælge vælgerne fra for eksempel. Man kunne have sat mere fokus på, at politik - uanset hvor karikeret den så bedrives - rent faktisk er den disciplin i demokratiet,

der er med til at bestemme, hvordan mennesker lever. Og man kunne have inddraget dette liv på en eller anden måde.

Vi har set endog meget politiske serier og film under tiden, der ser hele den politiske scene så at sige nedefra - altså fra folkets synsvinkel. Og der får vi det politiskes indhold belyst lige præcis ud fra de konsekvenser, som de politiske aftaler - politikens indhold - har. Men dette aspekt er totalt fraværende som sagt.

Man kunne også i det mindste have holdt fast i, at ethvert liv forløber i historien og i, at historien og relationen til den også er en del af det politiskes substans. Men heller ikke her har serien et bud. Den er både internt i sin fortællerytme og i relation til omverdenen sært ahistorisk. De agerende agerer, som om de hverken selv har en historie eller som om den situation, de agerer i, mangler enhver historisk dimension. Og det er altså ikke det samme som dagens Danmark. Medmindre man altså tager kommentatorbrillerne på og kun ser det politiske som et akkurat historieløst spil.

Jamen, man kan jo da ikke dække alting. Nej, det kan man ikke. Men den historie eller de historier, man ikke fortæller, er faktisk også en del - en væsentlig del - af den historie, som man så faktisk fortæller. Og således er historieløsheden både på det personlige og det mere sociale plan faktisk agerende i serien. Hvad man siger, er at dette ER billedet af den danske politik.

Alt i dette univers lukker sig på denne måde om sig selv, finder alle sine forklaringer ved sine egne spilleregler, peger indad i stedet for udad - og bliver derved lige så udsagnskraftigt som et pc-spil. Figurerne mangler plasticitet. Menneskene gøres umenneskelige. Og derved afsløres det gustne overlag alt for tydeligt.

Man har aldrig - i virkeligheden aldrig - haft anden intention end at underholde, og man gør det i virkeligheden dårligt, fordi underholdningen aldrig for alvor bliver vedkommende. Og hvad værre er - man kommer på grund af konceptets indbyggede begrænsninger til at bidrage til ritualiseringen af politikken - til skematiseringen af dens reelt menneskelige indhold.

Faktisk ville det være rimeligt at påstå, at *Borgen* aldrig i noget nævneværdigt eller troværdigt omfang bevæger sig udenfor Mogensen og Christiansens studie. Og det er synd.

Adam Price er seriens hovedforfatter. Medforfattere er Tobias Lindholm og Jeppe Gjervig Gram. Søren Kragh-Jacobsen er konceptuerende instruktør, Lasse Frank er konceptuerende fotograf, mens Søren Gam har ansvaret for production design. Halfdan E komponerer musikken, og Camilla Hammerich er producent.

